

PRAVICA

Glasi krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nefrankrana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1⁵⁰ — Cena: za 1 mesec Din 5⁰⁰, za štiri leta Din 15⁰⁰, za pol leta Din 30⁰⁰; za inozemstvo Din 7⁰⁰ (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na uprave Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelak, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Naša pot.

Sestavljalci marksističnega osnovnega programa (Marx in Engels) so sklenili leta 1848. svoj znani manifest s pozivom: Proletarci vseh dežel združite se. 80 let je star ta poziv. V teh 80 letih smo doživeli v gospodarskem in družabnem pogledu ogromen preobrat. Agrarno (kmetijsko) gospodarstvo je vedno bolj in bolj izpodrinjevala industrija, človeštvo je tehniko vedno bolj postavljalo v svojo službo. Trumoma so in še drviyo ljudje z dežele v mesta, delavske mase so se strnile po večini na razmeroma majhnem prostoru. Kapitalizem še danes ustvarja vedno nove delovne možnosti in s tem prostor življenju in naraščanju ljudstva. Moč kapitala narašča še vedno. Kaj naj postavijo nasproti tej moči tisti, ki ne posedujejo drugega kot svojo delovno silo, ki ne razpolagajo z nikakimi produkcijskimi sredstvi, nimajo ne zemlje, ne lastnega doma? Komunistični manifest je pokazal pot združitve. To samo na sebi ni bilo nič novega, ako pomislimo na srednjeveške cehne in podobno. Nova je bila le pot združevanja. Hotela sta združitev na politični mednarodni osnovi, zavrgla pa sta organski razvoj.

Značilno pa je, da so šle mase proletarijata drugo pot. Ustvarili so strokovne organizacije, to je združenje enakih z enakimi, da si tako pribori pravičen delež na plodovih dela, urejeno delovno razmerje, tarifne pogodbe, pa uspešno soc. zavarovanje in za upoštevanje proletarijata v občini in državi. Iz vsega tega stremljenja so zrasle tudi naše delavske organizacije, pred vsem Jugoslovanska strokovna zveza. Kdor bi hotel zanikati splošne uspehe strokovne delavske organizacije, bi moral biti dovolj neveden. Uspehi njenega dela se ne tičejo samo delavstva ampak vsega ljudstva. To dokazuje tudi nje novejša zgodovina.

Bila je ideja samopomoči, ki je oživela delavstvo, da samo oblikuje

svojo usodo. Stremljenje Jugoslovanske strokovne zveze je vedno bilo, kar dokazuje njena zgodovina in sedanje delo, priboriti širokim masam proletarijata trdne gospodarske osnove, uveljaviti trdne vrednote gospodarskih dobrin, delitev sadov dela in z ozirom na pomen delavstva kol gospodarskega faktorja njega upoštevanje v občini, državi in vseh javnih zastopih.

Od teh svojih zahtev in stremljenj naše delavsko gibanje ne bo nikoli krenilo proč. Pokret bo šel kljub vsem težavam od leve in desne nemoteno svojo pot in tudi mora iti radi delavstva in delavnega ljudstva samega. V svojem cilju ne pozna nobenih koncesij, na poti k cilju pa mora upoštevati dane moči in razmere. Dnevno strokovno delo in delo pod bodočimi vidiki mora biti vseskozi fundamentirano. Jugoslovanska strokovna zveza, Krekova mladina in Delavska zveza so vrhovi enega in istega pokreta. Naš pokret hoče objeti vsega človeka. Vsaka teh organizacij ima svoj določen delokrog.

V svrhu pravega razumevanja si je treba biti vedno na jasnem. Kajti že nekaj časa sem hodijo vsepovsodi okoli razni preroki, ki hočejo loviti delavstvo za vse mogoče organizacije in društva. Mnogokrat si pred vsem tem ne moreš otresti vtisa, kakor da nameravajo nekateri ljudje obrniti pozornost in stremljenje delavstva od njegovih ciljev in hotenj k postranskim stvarim in delavski pokret razbiti. Vendar hoče ves kršč. soc. proletarijat združiti svoje moči v treh tokih: Strokovni, kulturni in politični organizaciji. Največjo škodo prevelikega števila organizacij trpi danes ravno delavstvo, ki tako nezavedno trosi svoje moči. Zato se mora zavedati, da more imeti korist le, ako se temeljito udejstvuje v svojih delavskih organizacijah. Zastavimo naše delo tam, kjer je to naša sveta dolžnost radi vsakega posameznika in vsega delavnega ljudstva.

Reakcionarno postopanje delodajalcev pri izvedbi volitev delavskih zaupnikov.

Z malo izjemo so se vsi delodajalci v Sloveniji postavili na stališče, da preprečijo upostavitve delavskih zaupnikov, katere ima delavstvo po zakonu in po navodilih ministra za socialno politiko pravico izvoliti. Na poseben odpor je delavstvo naletelo ravno pri onih delodajalcih, ki so doslej in hočejo tudi še v bodoče absolutno držati delavstvo v kleščah in ga nemoteno izkoriščati do poslednje srage.

Imamo podjetja, kjer je delavstvo že pred par meseci zahtevalo volitve in se do danes še niso izvršile. Zakaj? Sprva so delodajalci udarili po tistih delavcih, ki so dali pobudo za volitve. Naj navedemo en slučaj.

V Bonačevi tovarni na Količevem so predsednika volilnega odbora prestavili na slabše mesto pri delu ter mu obenem znižali njegovo mezdo. Ker tudi s tem niso dosegli svojega namena, so šli še dalje in so odpustili od dela dva predsednikova brata z namenom, da se bo delavstvo ustrašilo in opustilo zahteve po zaupnikih. Ko so videli, da delavstvo kljub vsemu pritisku, terorju, priganjanju in prigovarjanju noče kloniti glave, so hoteli na drug način doseči svoj namen. Kakor povsod, tako se je tudi v tej tovarni našlo nekaj delavcev, ki so nasledili lepim obljubam delodajalcev in njihovih priganjačev in so se prodali za nekaj par in s tem postali izdajalci delavskih interesov. Ker podjetje ni moglo preprečiti volitev tudi na ta način, mu je ostala edina pot, da dobi med delavstvom ljudi, ki bodo vložili svojo, to se pravi tovarniško kandidatno listo takih

zaupnikov, ki bodo slepo pokorni delodajalcu in na ljubo podjetja ne bi vršili poverjenih jim dolžnosti. Z eno besedo: podjetje hoče svoje, ne mara pa delavskih zaupnikov. To nam pričajo zgoraj navedena dejstva, o katerih bomo še spregovorili.

Še bolj reakcionarno pa se je pokazala tovarna Pollak v Ljubljani. Gospodje, ki si predstavljajo briljantno življenje svojih delavcev, smatrajo, da je v takem podjetju vsak delavski zaupnik odveč, ker že gospodje mojstri in drugi priganjači skrbijo, da se nihče nima kaj pritoževati. Ker se namreč ne sme! Če se pa vendar dobi kdo izmed delavstva, ki bi se drznil pritožiti radi prevelikih dobrot gospodov delodajalcev, potem svobodno mu, da si išče kruha drugod.

Gospodje so mnenja, da je v tovarni vse v najlepšem redu, ker so komuniste in socialiste odpravili, krščanski ljudje pa morajo itak radi svojega prepričanja vse mirno prenašati. Če je pa že tako, da morajo biti zaupniki tudi v Pollakovi tovarni, čeravno, da ne bodo imeli ničakega posla, potem so predlagali gospodje, da naj tak zaupniški odbor tvorijo nekateri mojstri, na čelu jim sam gospod delodajalec, ker ti se najbolj razumejo na delavske težnje in znajo vedno najti sredstev, s katerimi pomirijo nezadovoljno delavstvo.

Gospodje so tudi mnenja, da je najbolje, da ostane vse kar doma, delavstvo pa naj bo zadovoljno in si naj šteje v čast, da jim tovarna postavi tako visoke može za zaupnike. Toda gospodje obračajo, delavstvo pa bo obrnilo, ker

se s tako kandidatno listo delodajalcev ne more strinjati in zahteva take zaupnike, ki jih bo delavstvo samo postavilo in ki bodo skrbeli v prvi vrsti za delavske interese. Če si gospodje delodajalci tako tolmačijo delavsko zakonodajo, naj bodo uverjeni, da je preprost delavec v tem oziru bolj poučen in si bo znal kljub vsem oviram poiskati svoje pravice.

Našteli bi lahko še celo vrsto takih reakcionarnih postopanj naših delodajalcev, ker pa še nimamo popolnih podatkov, bomo to uvrstili tako, da bodo čisto sigurno prišli vsi na svoj račun.

Omenimo naj samo še tovarno platnenih izdelkov v Jaršah. V tej tovarni so delodajalci pobudo za izvolitev delavskih zaupnikov sprejeli z največjim zadovoljstvom. Da bi si pa delavstvo, ki je po večini nevedno in ne razumeva zakonov in navodil, ne belilo s tem glave, so se gospodje žrtvovali, da izpeljejo volitve, oziroma postavijo zaupnike kratkim potom, ker le na ta način bi tovarna dobila take zaupnike, ki si jih sama želi. Delavstvo pa naj bi samo podpisalo, da se strinja s takimi zaupniki. Tudi v tej tovarni so nekateri gospodje obračali, delavstvo in pa Inšpekcija dela pa je obrnila ter tovarno poučila, da se kar tako enostavno tudi ne da narediti. Žal samo, da je v tej tovarni pretežna večina nerazodnega in nezavednega delavstva, ki živi pod popolnim vplivom svojih predstojnikov in mirno prenaša vse krivice, ki jih jim prizadevajo hlapeci kapitalizma.

Inšpekcija dela je poklicana, da napravi v takih podjetjih red in da odpravi vse tisto, kar je v škodo delavstva. Žal pa smo in moramo ponovno ugotoviti, da gre v takih slučajih preveč površno in ji je mnogokrat ljubši plat zvona, ki ga sliši od delodajalca. Kratko: Inšpekcija dela ne vrši svoje dolžnosti!

Političen pregled.

Narodna skupščina je v ponedeljek sprejela proračun in finančni zakon za leto 1928/29. Skupščina bo sedaj nadaljevala z delom in bo vzela v razpravo zakon o inozemskem posojilu in o ustavitvi dinarja. — Ministrski svet je razpravljajal o stanovanjskem zakonu. Stavljen je bil namreč predlog, da se stanovanjska zaščita za nekatere sloje podaljša do 31. marca 1929. Izvoljen je poseben odbor ministrov, ki bo to vprašanje proučil. K posvetovanju je odbor pritegnil tudi bivšega ministra za socialno politiko dr. Gosarja. — Na dnevni red je prišlo vprašanje osebnega vstopa Ljube Davidoviča v vlado. Prevzel bi ali kmetijsko ali gozdarsko-rudarsko ministrstvo. Z njegovim vstopom bi se položaj vlade še bolj okreplil. Ljuba Davidovič se je namreč končno javno ločil od Fribeviča in Stj. Radiča. — Umrli je poštni minister Kocič. Namesto njega pride v parlament kot poslanec dr. Ristič, sodnik belgrajskega trgovskega sodišča.

K volitvam delavskih zaupnikov.

Zmaga poštenja v Bonačevi tovarni na Količevem. Po dolgem prizadevanju delavstva je končno vendarle prišlo do volitev delavskih zaupnikov, ki so se vršile v nedeljo dne 25. marca 1928 popoldne ob navzočnosti zastopnika Delavske zbornice. Volivnih upravičencev je bilo 112. Glasovanja se je udeležilo 90 upravičencev. Lista krščanskih socialistov je dobila 3 zaupnike, nasprotna (tovarniška) pa le 2 zaupnika. Izvoljeni zaupniki bodo imeli brez dvoma v tem podjetju precej težko stališče, vendar pa bodo z vztrajnim in požrtvovalnim delom tudi to premagali. Zato korajžno na delo.

Rimske Toplice. Delavstvo in nameštčenstvo tovarne podpetnikov in drugih lesnih izdelkov v Rimskih Toplicah je sporazumno predlagalo svoje zaupnike. Tovarna je na sporazum pristala. Delavstvo ima štiri zaupnike, enega pa nameščenci. Če bi delavstvo in podjetniki povsod tako postopali, potem bi odpadle vse komplikacije, ki jih zahtevajo volitve, izostalo pa bi tudi škodljivo prerekanje med delavstvom samim.

Iz tobačne tovarne. Naša večina obratnih zaupnikov v tobačni tovarni v Ljubljani je izvolila na prvi seji za glavno zaupnico tovarišico Pavlo Gašperlin, za tajnika pa Fr. Jemca.

* * *

Ker se rok za izvedbo volitev z 31. marcem zaključuje, ponovno opozarjamo delavstvo, da tam, kjer se ni volilo ali na sporazumni način postavilo svoje zaupnike, da to takoj store, ker se lahko volitve izvedejo tudi v aprilu, če se podvzamejo še ta mesec potrebni koraki.

Iz tobačne tovarne.

Strokovna zveza tobačnega delavstva se že leta bori za pravičen pravilnik o plačah in pokojninah tobačnega delavstva, ki naj uredi krivične plače in pokojnine tega delavstva tako, da bodo uslužbenci za svoje delo pošteno plačani, vpokojenci pa na starost tudi preskrbljeni. V tem pogledu je poslala Jug. strok. zveza konkretne predloge upravi monopolov, finančnemu ministru in Jug. klubu. Kakor smo že poročali, je tak pravilnik sedaj pred rešitvijo. Vemo sicer, da pravilnik še ne bo v celoti zadovoljil tobačnega delavstva, toda bolje je nekaj kot nič in bo vsaj temelj postavljen za bodoče delo na izboljšanju položaja.

V tej zadevi se je ponovno obrnila J. S. Z. na ministra dr. Korošca s svojo vlogo z dne 28. februarja 1928 pod št. 496-28 in je ta dopis oziroma rešitev urgirala dne 24. t. m. pod št. 716-28. Kakor se nam poroča iz Belgrada, je minister dr. Korošec podvzel v tem pogledu svoje korake, da lahko vsak čas pravilnik tudi pričakujemo.

Jug. strok. zveza je ponovno intervenirala, da naj se vrši izplačevanje v tobačni tovarni tedensko. Ker smo zvedeli, da namerava sedaj tobačna tovarna sicer tedensko izplačevati, toda ob sredo, je poslala J. S. Z. tobačni tovarni svojo vlogo, v kateri zahteva, naj se izplačevanje vrši ob petkih oziroma sobotah. V tem pogledu je J. S. Z. intervenirala tudi pri upravi monopolov in Jugosl. klubu. Za tedensko izplačevanje ob petkih oziroma sobotah se je energično zavzela tudi glavna zaupnica v tobačni tovarni tovarišica Pavla Gašperlin in tajnik Franc Jemec.

Ker je v tobačni tovarni zmagala pri volitvah obratnih zaupnikov lista krščansko socialističnega delavstva in je bila izvoljena za glavno zaupnico tov. P. Gašperlin, so se voditelji socialistične organizacije nad tem zgražali, češ: škandal, da ste postavili žensko za predsednico. To naj si zapomnijo tiste tobačne delavke, ki so pri volitvah volile socialiste. Mi smo pa ponosni na našo korajžno in energično tovarišico, ki bo znala svoje težke dolžnosti kot glavna zaupnica, čeprav je ženska, gotovo prav vršiti in bo imela priliko tudi socialiste naučiti spoštovati tobačno delavko.

Socialistični posl. Petejan je napisal v zadnjem »Delavcu« svojo dolgo jeremičajo, ki jo je držal v parlamentu pred praznimi klopmi. Malo prepozno je prišel gospod, ker vse to, kar je povedal, je že zdavnaj poslala Jug. strok. zveza (in še ponovno) ministrom, vsem poslancem in upravi monopolov. Tov. Smodej, Kremžar, dr. Gosar in drugi so pa že dostikrat o tej stvari še bolje govorili in če se bo kaj doseglo, bodo dosegli naši poslanci in Jug. strok. zveza.

Tobačni vpokojenci.

Al' slišimo prav, al' se moti uho? Tako so se te dni izpraševale trume sestradanih tobačnih vpokojencev, ki so vse svoje moči žrtvovali državi, ko je prišla vest iz Beograda, da se bodo tobačnim vpokojencem izplačale doklade k pokojnikom po naredbi finančnega ministra z dne 20. junija 1927, in sicer od 1. aprila 1927 dalje. Te doklade bodo znašale povprečno 100 Din na mesec. Vsota, ki za tobačnega vpokojenca pri par sto dinarjih mesečne pokojnine, čeprav malenkostna, vendarle nekaj pomeni. Te doklade so začasne, dokler ne izide končno pravilnik o plačah in pokojninah monopolskih uslužbencev, ki je že izdelan in ga bo v bližnji bodočnosti, kakor slišimo, vendarle podpisal finančni minister, s čemer bo stopil v veljavo.

Da bo mogoče izplačilo teh doklad izvršiti, je pred par dnevi finančni minister predlagal fin. odboru, da se povišajo izdatki za monopolske vpokojence iz viškov dohodkov za 1,312.272 Din. Ta predlog je bil nujno potreben, ker bi se sicer za tekoče proračunsko leto 1927-28. odobrene proračunske vsote za monopolske vpokojence ne mogle izplačati za nazaj od 1. aprila 1927, in bi 1. aprila 1928 zapadle. Pri tej priliki je posl. Smodej priporočal vsem članom fin. odbora, naj za predlog glasujejo, da bo mogoče zboljšati položaj tob. vpokojencev zaenkrat vsaj toliko, kolikor dopušča zakon in položaj.

G. Štefan Radič je ostro nastopil proti izplačilu teh doklad, češ: »Treba je štediti.« Radičevi prijatelji so se tega predloga ustrašili in so tako g. Žerjav, kakor Kramer in Petejan nastopili za predlog in šli so še dalje. Zahtevali so še več kredita, čeprav so dobro vedeli vsi, da je predlog finančnega ministra stavljen v okviru možnosti in zaenkrat veljavne uredbe z dne 20. junija 1927. Zakaj pa gg. Žerjav in Kramer nista dala doklad tob. vpokojencem takrat, ko sta bila oba dolgo dobo ministra? To se vprašajo danes vsi prizadeti.

Tudi zastopniki tistega dela tobačnih vpokojencev v Ljubljani, ki so hoteli razbiti naše »Strokovno društvo tobačnih vpokojencev in vpokojenk«, so romali pred kratkim v Beograd. Seveda opravili niso nič, kakor ne more sodrug Petejan ničesar doseči.

Strokovno društvo tobačnih vpokojencev in vpokojenk je pa svojo dolžnost v polni meri izvršilo. Poslalo je pravočasno konkretne predloge preko Jug. strok. zveze ministru dr. Korošcu in posl. Smodeju, ki sta ukrenila vse, da je prišlo do predloga finančnega ministra za izplačilo in povišanje vsote doklad tobačnim vpokojencem. Naša organizacija gre še naprej. Mirovali ne bomo poprej, dokler ne priborimo tobačnim vpokojencem takega položaja, kakršnega kot ljudje in državni vpokojenci zaslužijo.

Francosko pismo.

(Dalje.)

Kaj pa kaj zdravstvene naprave? Treskavega plina se ni toliko več bati. Pač pa rudarju draži nos smrad človeškega blata, ki prihaja iz vozičkov. Točka o tem je v rudarskem pravilniku sijajna, pač pa je tudi pripomnjeno, da lahko inženjer sam določi prostor za opravljanje človeške potrebe. In tako so seveda določeni navadni vozički za premog. (Pripomni Francozu, da je to nesnažno, ti zabrusi: »Saj nismo kapitalisti!) V voz pride seveda premog in vmes tudi kamen. Neka ženska, ki je delala na čistilnici, je imela smolo, ker je enkrat tak ponemarjen kamen prezrla. Paznik ji je naložil dva franka kazni. Pritožila se je nadpazniku, ki pa ji je kazen spremenil v dva dni prisiljenega dopusta. To ji zopet ni bilo všeč, gre do inženjerja, ta pa jo je odpustil od dela. In tako je navadno ponavlja.

Na trgu. Ljudje z umazanimi, garjavimi in okuženimi rokami otipavajo sadje, ravnotako v pekarijah kruh in nihče se ne pritoži.

Krepek, rodoviten in bojeviti rod je skoro dnevno vprašanje v francoskem parlamentu. Fant, ki dopolni 13 leto, se sprejme v delu v rudnik. Komaj gara par tednov, že se mu naklada težko delo, tako da 15 let star že opravlja dela težaka. Ko pa je star 18 let, je že od dela ves ubit. Človek misli, da ima pred

Strokovna organizacija.

Strokovna skupina mestnih delavcev in uslužbencev ima dne 13. aprila t. l. svoj redni občni zbor ob 18 v prostorih konzumne kleti na Kongresnem trgu 2. — Odbor.

Cestna električna železnica. Ustanovni obč. zbor Strokovne skupine uslužbencev cestne električne železnice v Ljubljani, ki se je vršil 16. t. m., je bil nepričakovano dobro obiskan in je dokazal nujno potrebo naše organizacije. Predsednik in tajnik pripravljalnega odbora sta podala zanimivi poročili. Govorila sta tudi tov. upr. sv. Jože Pirc in tajnik J. S. Z. tov. Gajšek. Izvoljen je bil sledeči odbor: Predsednik: Mehle Anton, podpred. Omerza Mihael, tajnik Tomec Andrej, blag. Erklavec Franc in gospodar Zaviršek Jakob. Namestniki: Kosirnik Vinko, Lovšin Franc in Rupret Franc. Nadzorstvo: Bitenc Ivan, Kopač Martin in Wiederwol Ivan. Naloga novega odbora je predvsem urediti vprašanje pragmatike, česar se je odbor z vso resnostjo lotil.

Mariborsko okrožje

Občni zbor skupine delavcev in nameštencev v Mariboru se je vršil v nedeljo, dne 25. t. m., ob 9 dopoldne na Koroški cesti št. 1 ob zelo povoljni udeležbi članstva. Tov. načelnik Semenič je v svojem govoru poudarjal, da mora organizacija stremeti za tem, da vzgaja načelno svoje člane in skuša tudi praktično povsod uveljavljati svoja načela. Iz vseh poročil, ki so jih podali posamezni funkcionarji, se je videlo, da organizacija dela, raste, ter skuša delavca usposobiti in izobraziti za borbo v vsakdanjem življenju in mu poleg tega v boleznih in nezgodah materialno nudi pomoč. V novi odbor so bili izvoljeni sledeči člani: Andrej Semenič, Lambert Aljančič, Ivan Prijatelj, Franjo Mastiček, Ivan Deželak; za namestnike: Viljem Rebernak, Franc Hrastnik, Leopold Makarovič, Josip Stancer in Franc Mlinarič. V nadzorstvo so bili izvoljeni: dr. Andrej Veble, g. Marko Krajnc in g. Jože Stabej. Sprejeli so se razni predlogi, ki so vsi usmerjeni za tem, da se pritegne k delu čim več delavcev, kajti, ako hočemo močno organizacijo, moramo imeti na razpolago dobre delavne moči, ki bodo nesebično sodelovali pri gradnji delavskega pokreta. K debati se je oglasilo več tovarišev, ki so naglašali, da mora delavec, ako hoče priti do boljših dni, sam prijeti za delo in kovati svojo usodo. Po živahni debati je tovariš načelnik zaključil lepo uspeli občni zbor.

Kovinarji

Jesenice. Prihodnjo sredo 4. aprila se vrši skioptično predavanje o temi »Racionalizacija dela in delavstvo«. Predavanje priredi skupina kovinarjev Ju-

goslovanske strok. zveze in sicer ob 8. uri zvečer v Kat. del. domu na Savi. Ker je nujna potreba, da delavstvo pazno zasleduje ta razvoj, je želeli obilne udeležbe. Zato je dolžnost vsakega člana, da se udeleži predavanja in pripelje seboj tudi svoje prijatelje, da skupno pogledamo v bodočnost, ki ne bo rožnata, ako je ne bomo razumeli in verovali v samega sebe in svojo moč. Le trdno združeni ramo ob rami v strokovni organizaciji kršč. socialistov, ki temelji na pravih verskih načelih in odklanja vsako kapitalistično primes od vsakršne stvari, si bomo skovali lepšo bodočnost.

Rudarji

Hudajama. V nedeljo 25. marca je imela Strokovna skupina rudarjev občni zbor v Laškem. Udeležba je bila zadovoljiva. Tovariš predsednik je ob pol 9. uri otvoril občni zbor, nakar so podali tov. odborniki svoja poročila, ki so se vzela z zadovoljstvom na znanje. Kot zastopnik JSZ je bil navzoč tov. Križnik, kateri nam je orisal naloge rudarjev in njih organizacije ter naše bodoče delo tako živo, kot more storiti le on, ki ga tarejo iste težave, kot nas vse in je vglobljen v rudarsko vprašanje, kot malokdo. Posestil nas je tudi g. oblastni poslanec Deželak, mož, ki je imel vedno razumevanje zato, da se da delavcu, kar je njegovega in da se delavec in kmet združita k sodelovanju. Po kratki debati se je enoglasno izvolil odbor, kateri nam jamči za uspešno delovanje v organizaciji, v prid tovarišev rudarjev. Tovariši rudarji, bodite redni pri plačevanju članarine, pridite vsikdar na sestanke, ki jih sklicuje odbor, ter dobro prečitajte vsako »Pravico«, da bomo imeli med seboj vedno tesno vez. Pri takem delu bomo imeli gotovo uspehe. Tovariši, vsak, prav vsak, je poklican na delo za organizacijo. Ako ne moreš drugega, nagovori tovariša ali prijatelja, da si naroči »Pravico« in pojdi k zaupniku ter mu povej kdo hoče naročiti list. Če bomo delali vsi, nesebično, se bode naša skupina razmahnila in predstavljala moč, ki se ji ne bode upal nikdo upirati. Na delo, do — zmage.

Prevalje. Članski sestanek skupine v Prevaljah se bo vršil v nedeljo, dne 1. aprila, ob 9 dopoldne v navadnih prostorih gostilne Kristan na Fari. Sestanek se udeležita tudi predavatelja tov. učitelja Zorko Kotnik in Alfonz Kopri-va. Pomen naših sestankov je potom poučljivih predavanj utrjevati naše krščansko-socialno prepričanje. Vadimo se neustrašeno nastopati za razmah. kršč. soc. idej. Na sestanku imamo priložnost se medsebojno in prijateljsko pogovoriti

o vsem, kar nas teži. Zato vsi na naš sestanek. Vabljeni tudi naši Krekovci.

Papirničarji

Zahvala. Podpisala se tem potom iskreno zahvaljujem delavstvu papirnice Goričane za vsoto 217 Din, ki jo je zbralo kot podporo ob času moje bolezn. Vsem, Bog plačaj! — Terezija Zelnik, Rakovnik p. Medvode.

Viničarski vestnik

Kapela. Dne 18. marca 1928 se je vršil II. redni občni zbor naše skupine v prostorih g. Lukovnjak Franc ob lepi udeležbi članov. Centralo je zastopal tov. Košnik Jožef, ki nam je v lepih besedah orisal delo, uspehe in borbo organizacije ter nas navduševal za vztrajno delo v organizaciji. Predvsem nam je orisal borbo za viničarski red. Na podlagi tega se je izdelala resolucija, ki je bila soglasno sprejeta ter poslana na mariboriborski Oblastni odbor. V prečiščenih besedah nam je orisal tudi pomen mladinske organizacije Krekove družine. Stari odbor je bil z malimi spremembami soglasno sprejet. Nato so se spremenila pravila, na kar se je zaključil lepo uspeli občni zbor.

Gornja Radgona. Dne 19. marca 1928 se je vršil pri nas II. redni občni zbor naše skupine ob ogromni udeležbi naših viničarjev. Iz posameznih poročil odbora je bilo razvidno res požrtvovalno delo v dobrobit in razmah organizacije. Centralo je zastopal tov. Košnik Jožef, ki je poročal o velikih uspehih organizacije. Izdelala se je resolucija z zahtevo, da se čimprej uzakoni viničarski red tak ko je predložen od centrale SZV. Resolucija je bila soglasno in z odobravanjem sprejeta. Stari odbor je bil ponovno izvoljen. Predložena sprememba pravil je bila soglasno sprejeta. Občni zbor je pokazal moč organizacije, agilnost članov in odbornikov, ki so šli s podvojenimi silami na delo za svojo organizacijo. — Odbor.

Državni cestarji

Društvo drž. cestarjev je ponovno podvzelo svoje korake v Beogradu, da se znanim upravičnim zahtevam državnih cestarjev ugodni. Skrajni čas je, da se uredi vprašanje obleke itd.

Cestarji

Sestanek. Dne 1. aprila t. l. se bo vršil sestanek oblastnih cestarjev iz vsega brežiškega okraja v Brežicah. Pristopilo je že lepo število članov. Poroča zastopnik J. S. Z. iz Ljubljane.

Železničarski vestnik

Končna likvidacija žel. konzumov. Direkcija drž. žel v Ljubljani je po nalogu ministra za promet obvestila vsa službena mesta v svojem območju, da se Gospodarska poslovalnica direkcije drž. železnice v Ljubljani s svojima živilski-

seboj šestletnega šolarčka, je pa fant z 18 leti. Pri tem so pa še starši toliko nespametni, da popravljajo svojim otrokom letnice na rojstnih listih, češ saj naš Janezek in Fanči sta dovolj močna, naj le gresta na siht, bosta prinesla domov franke. In tako je dostikrat že 11 letnega otroka usoda zapečateni. Žalibog, da je tudi med Slovenci par takih nečloveških staršev. Enako je tudi z dekletji. Trinajst let stara gre lahko na siht na čistilnico premog. Ko pa je stara osemnajst let in res sposobna za delo, se jo odpusti, češ da se moralno ne pokvari. (A je moralno že uničena.)

Pogledimo še malo v kino. Polovica prostorov zasedena od otrok kot bi bilo obvezno (ker šola ni obvezna). Kaj se pa vidi: šund, banditske in detektivske drame, nage ženske. (V Jugoslaviji bi bilo že za odrasle cenzurirano. [V tem se pa tovariš moti. Tudi pri nas je tako. Op. ur.] Bikoborba, boks itd. In kadar se na platnu začne pretep, dvoboj, takrat nadebudna mladina kriči, se smeje, ploska, tako da bi človek kmalu oglušil. In potem doma. Ančka, pojdi no sem, boš slišala, kaj je danes naš Pepček v kinu videl. No, Pepček govori, kaj si videl. »En ravbar je enega zaklal in mu vzel denar, potem so ga pa hoteli policaji prijeti, pa je vse ob tla zmetal in jim ušel.« In oče poteplje Pepčka po ram: »Ti boš korenjak!«

Posledice. Slučaj, ki se je odigral minulo jesen v Billy Montigny in Sallaumines. V krajih, ki sta 20 minut vsak-

sebi, sta postala kar eno noč dva rudarja žrtvi umora. Aretiralo se je nekaj desetih seveda nedolžnih žrtev in ljudstvo je le s strahom šlo v večernih urah na ulico. Vsaka večja senca je plašila človeka, češ zdaj pa zdaj me bo kdo za vrat. Za otroke se seveda nihče ni brigal. Več ko mesec dni je ostal zločin nepojasnen. Kar naenkrat pa so izšli vsi francoski časopisi v sev. Franciji v debelo tiskanih izdajah: »Zločin pojasnen. Trije mladi poljski zločinci so morilci onih 2 rudarjev v Sallaumines in Billy Montigny. Žandarmerija je že aretirala enega dvanajstletnega in enega štirinajstletnega Poljaka, petnajstletni se še skriva. Zaslisevanje: kako se je to zgodilo? Čisto enostavno. Dvanajstletni je prosil od dela se vračajočega rudarja, da naj mu prižge cigareto; štirinajstletni ga med tem udari z železno palico po glavi in ga potolče na tle; petnajstletni mu pa prereže vrat. Koliko denarja ste jima pobrali? Par frankov. Kje ga imate? Zapravili smo ga na dukasi v Belly Montigny. Kje ste se tega naučili? V kinu. Kje se skriva še tretji? Ne vemo. Kateri je bil voditelj, On, ki je najstarejši. Kaj ste po rodu, Francoz! In tako se je izkazalo, da nima žandarmerija pred seboj prave zločince ampak le žrtve propalosti. Tudi se je izkazalo, da je to mlado banditsko tolpo vodil 15 letni Francoz. Otroke je seveda izpustila žandarmerija iz zaporov, pač pa so bili njih starši s svojimi nadebudnimi otroci vred pregnani iz Francije. Nadalje o razpravi

tega slučaja ni bilo pojasnjeno. Potem pa naj reče kdo, da se v Franciji ne deluje za krepek, rodoviten in bojeviti rod.

Zgoraj sem omenil »dukase«. — Kaj pa je dukas (Ducasse)? To je poleg karnevala največji francoski praznik. To je skupina gugalnic, vrtilnic, cirku-sov itd., kjer se Francoz parkrat na leto naguga, navozi na vrtilnici, ogleda cirku-se itd., prav po otroče. Rudarji (Francozi) praznujejo ta dan z velikimi častmi bolj kot kako katastrofo ali prvi maj. Saj se tukaj zopet od naporega dela priveže človeku duša in izprazni jo žepi, ki so preobloženi z denarjem. Pripomni francoskemu delavcu ali inteligentu, da so pri nas v Jugoslaviji take zabave za otroke, ti bo takoj zabrusil, da smo necivilizirani.

No ali še ne bo konca? Kaj pa kaj cerkev in šola. Kratko rečeno je tukaj med delavstvom velik propad. Nedelja je delavnik poljskih del. Dopoldne seveda, popoldne se gre na ples. Sv. Rešnje Telo v severni Franciji sploh ni cerkven praznik. Veliko noč, Vstajenje Gospodovo obhaja Francoz s tem, da nosi cel dopoldan gnojnice na svoj vrt. Sredpostna nedelja je praznik glavnega karnevala itd. Šole so neobvezne, veliko do-rastlih otrok je nepismenih. (Pravzaprav do 80%, Francozi trde seveda nasprotno.) Pogrebov je veliko civilnih. Človeku, ki ni temu vajen, se zdi, da pokopavajo žival, ne pa človeka.

Razširjajte „Pravico“!

ma skladiščema v Ljubljani in Mariboru z 31. marcem 1928 zapre.

Torej, končna odločitev je padla. Komu se imamo pa zahvaliti, da izgubi oseboje to prevažno ustanovo? Gotovo v prvi vrsti tistim neodgovornim faktorjem, ki so hoteli to ustanovo izrabljati ter so potom intrig dosegli to, da bo zopet udarjen najrevnejši delavec. Prometna Zveza se je dobro zavedala tega vprašanja ter delovala v smeri, da bi ta ustanova ostala še v naprej osebju na razpolago; potom g. posl. Zebota in Jugoslov. kluba se je predlagal ministru za promet poseben amandman, ki bi ga naj minister predložil za finančni zakon 1928-29, s katerim bi se premoženje konzumov preneslo na od osebja ustanovljeno zadrugo ali poslovalnico. Storili smo torej vse, kar je bilo mogoče storiti in če bi se vse strokovne organizacije borile principijelno samo za dobrobit odjemalcev teh skladišč in ne za nadvlado, kdo bo komandiral to ustanovo, bi bilo gotovo to vprašanje že davno za oseboje ugodno rešeno.

Uspeh. Kakor smo poročali, je nameraval minister za promet ukiniti 20% eksekutivno doklado ter občutno zmanjšati dopuste uslužbencev. Brž, ko je zvedela Prometna Zveza za to namero, je nemudoma vložila protest proti tej nameri in hvala Bogu, uspela je. Minister g. dr. Korosec je v ministrskem svetu krepko branil naše pravice in se je končno črtal usodni člen finančnega zakona, s katerim se nas je hotelo zopet prikrajšati.

Netaktnost. Na nekem socialističnem shodu železničarjev v Mariboru se je poročalo, da je le uspeh socialističnih organizacij, da si je delavstvo pridobilo pravico do svojih zaupnikov. Resnici na ljubo moramo ugotoviti, da je to v prvi vrsti uspeh krščansko socialnih organizacij, kateri struji pripada tudi bivši minister za socialno politiko g. dr. Gosar. Ne šopirite se s pavovim perjem!

Upravna stanovanja. Po odloku Generalne direktije spada dodeljevanje upravnih stanovanj, vzdrževanje, administracija in sploh vse zadeve, ki spadajo v ta delokrog, gradbenemu oddelku direktije in ne več občemu odelenju. Vse prošnje ali morebitne osebne intervencije naj se naslavljaajo na gradbeni oddelek direktije drž. železnice v Ljubljani.

Vozne ugodnosti. Generalna direktija je z odlokom G. D. št. 12450-28 dosegla sporazum z nemškimi železnicami v obojestransko reciprociteto tudi za člane rodbin višjih uradnikov, ki jim pritiče I. vozovni razred, in sicer brez plačno enkrat na leto. — Z odlokom G. D. št. 79161-2, se je pa dovolila za uslužbenca in njih rodbinske člane enkrat na leto vožnja s parniki Dubrovniške parobrodne plovitbe AD v Dubrovniku. Uslužbenici dobe brezplačno, a njih družinski člani pa vozovnico po polovični ceni. K rodbinskim članom se šteje zakonska žena in otroci. Vozovnice za tuje železnice in parnike je naročiti na istem trebovanju kot za lastne železnice; na enem trebovanju se more naročiti vozovnice za več tujih prometnih ustanov in za več članov iste rodbine.

Naše nove postojanke.

Naša organizacija v Kranju. 19. t. m. se je vršil v Zg. Bitnjah, dne 25. t. m. pa v Šmartnem dobro obiskan sestanek delavstva iz tovarn v Kranju. Na obeh sestankih je poročal tajnik J. S. Z. tov. Gajšek. Temelj naši organizaciji v Kranju je s tem postavljen.

Železniki. Pred par leti smo pri nas že imel strokovno organizacijo, vendar pa, kakor se je pokazalo, še nismo bili zreli zanjo. Sedaj smo se zopet pričeli gibati in upanje je, da organizacija ne bo le obstala, ampak da bo rastla in pridobivala na svoji moči. Spoznali smo namreč, da smo pred par leti napravili veliko pogreško, ko smo eden za drugim odstopali. Dasi smo imeli že par sestankov, smo imeli v nedeljo ponovni sestanek, na katerem sta govorila tov. Srečko Žumer in Vilko Pitako iz Ljubljane. Izvolili smo si že odbor, kateri ima seveda težko nalogo. Zato je dolžnost nas vseh, da mu pri delu pomagamo in z njim vred skušamo pridobiti organizaciji moč in veljavo. Vsi na sestanku navzoči so obljubili, da bodo z vsemi svojimi močmi delali za prosopeh in razširjenje organizacije. Bojazen pred delodajalci je povsem neutemeljena. Noben delodaja-

lec v naši dolini ni vsemogočen. Celokupno v Jugoslovanski strokovni zvezi organizirano delavstvo ima gotovo toliko moči, da bo znalo in zmoglo braniti najosnovnejše delavske pravice, predvsem pa svobodo združevanja v strokovni organizaciji. Zato, tovariši, krepko in korajžno na delo!

Delavska zveza.

Delavska zveza, Ljubljana. Ker se je dosegel sporazum med kluboma SLS in SDS za delo v občinskem svetu ljubljanskem, je dana podlaga za redno poslovanje v občinskih zadevah. Vse naše tovariše pozivljamo, naj vse prošnje in pritožbe, podprte s točnimi in resničnimi podatki, za katere je kompetenten občinski svet, oddajo v tajništvo Delavske zveze, Stari trg 2-1.

Grize pri Celju. Naša Delavska zveza je imela v nedeljo svoj letni občni zbor. Občnega zbora se je udeležilo zelo lepo število članov. Po navdušenih besedah tov. J. Uranjeka se je izvolil agilni odbor, kateri jamči, da se bo naša Delavska zveza v bodoče lepo razvijala.

Krekova mladina.

Iz centrale. Razposlali smo vsem podružnicam okrožnico, katero pregledajte in se po nji ravnajte. »Ogenj« smo razposlali; razdelite ga takoj.

Zalog-Sp. Kašelj. Naša podružnica je imela svoj IV. letni občni zbor. Izporočil odbora je razvidno, da je naša podružnica v preteklem letu prav pridno delovala. Dramatski in tamburaški odsek sta pridno vršila svojo nalogo. V odbor so bili izvoljeni vsi stari odborniki z izjemo Srečko Ševska, kateri je odšel k vojakom. Predsedstvo je bilo ponovno zaupano tov. Ivanu Pangeršiču. S podvojenimi močmi gremo na novo delo.

Jesenice. Naša podružnica ima redni sestanek v soboto dne 31. t. m. ob 8 zvečer. Na sestanku predava tov. A. Pukšič o Delavski zbornici, njenih nalogah in njenem ustroju. Vabimo poleg članstva tudi ostalo strokovno organizirano delavstvo.

Izvedimo sami starostno zavarovanje

(Dalje.)

Po naši zamisli naj bi se snovali taki fondii za začetek predvsem v tovarniških podjetjih, ki zaposlujejo nad 100 delavcev. V takih podjetjih je zaposlenih v Sloveniji nad 15.000 delavcev, kojih povprečna mezda se more ceniti s 150 milijoni Din. Jasno je, da ima obratna organizacija vsled premajhnega števila zavarovancev velike hibe in da na tej podlagi pravega zavarovanja sploh ni mogoče izvesti.

Zato si zamišljamo te delavske podporne fondie tako, da bi dajali delavcu v glavnem pravico do od njega in za njega nabranega denarja. Le manjši del zbranega denarja naj bi se stekal v splošni podporni fond, s katerim naj bi se priskočilo na pomoč najpotrebnejšim. Ker je potrebno za tako vzajemno pomoč čimvečje število delavcev, zavarovancev, bo treba misliti na to, da se ustvari kasnejše nekaka vez med posameznimi obratnimi delavskimi fondii v svrhu vzajemne podpore.

Nam se zdi bolj važno, da se zagurajo sredstva, kakor da bi dolgo razmišljali o najboljšem načinu dajatev. Če bodo sredstva tu, če se opišejo dajatev na tako previden način, da obljube kasneje ne bodo vodile v razočaranje, se bo način dajatev pozneje lahko zboljšal. Zlasti je treba upoštevati, da se bo to mnogo lažje kasneje storilo, ko bomo videli, kakšni so uspehi naše inicijative, kakor sedaj, ko za kak zavarovalen tehnični račun nimamo in ne moremo imeti nikake prave podlage.

Kako si organizacijo podpornih fondov v obratih v podrobnosti zamišljamo, je razvidno iz naslednjih odstavkov, mnogo pa pove tudi statistična priloga, ki daje sama najboljši pregled možnosti, ki so tu.

II.

Organizacija in uprava delavskih podpornih fondov v obratih je razvidna iz spodaj navedenega načrta za kolektivne pogodbe med delavskimi organizacijami in podjetji ter iz obrazcev za vodenje članske kartoteke, obračunske

knjige in glavne knjige. Predpostavljamo se, da se vodijo knjigovodski posli v glavnem v obratu podjetja in brezplačno. Glede tabele o prispevkih je pripomniti, da predpostavljamo, da bi plačevalo polovico prispevka delavstvo, polovico delodajalec. Nujno svetujemo, da osvojijo obratni podporni fondii prispevek po tabeli 3, ker so mogoče le na ta način vsaj za silo zadovoljive dajatve.

Varčevanje sezonskih delavcev urejuje tabela 4. Predvideno je, da bi se pobirali od sezonskih delavcev v mesecih aprilu, maju, juniju, juliju, avgustu, septembru, oktobru, prispevki v znesku 20% od plače (skupno 160%). Ti prihranki bi se izplačevali hranilec v štirih enakih delih v mesecih novembru, decembru, januarju, februarju. V slučaju polne zaposlitve, bi dobili sezonski delavci v teh mesecih po 40% svoje mesečne plače od podjetja. V slučaju delne zaposlitve pa sorazmerno manj. Z ozirom na nestalnost posla, bi bila zveza obratnih podpornih fondov za sezonske delavce še bolj priporočljiva, kakor sicer. Za vse ostalo delavstvo se predvideva, da bi se dajalo iz prispevka dvoje vrste dajatev, do katere bi imel vsak član po tabeli A 3 pravico. En del prispevka pa bi šel v skupen fond za podporo v slučaju izredne potrebe in za kritje upravnih stroškov.

Jasna beseda.

I.

Dne 25. marca, na dan Marijinega Oznanenja, je sprejel sv. oče zastopnike raznih katoliških italijanskih organizacij. Pri tej priliki je izpregovoril odločne in jasne besede, katere bi morali upoštevati vsi katoličani. Sv. oče je obsojil v svojem govoru:

1. Tiste italijanske katoličane, ki služijo pod firmo katoličanstva paganstvu. Tako zvali katoliški centrum se je na svojem narodnem kongresu v Rimu izjavil brezpogojno za fašistično politiko. S tem je odobril brez sramu in brez ozira na nauk Kristusov, ki je ljubezen, pravica in resnica, vsa nasilja nacionalizma, ki zanikuje narodno eksistenco neitalijanskim manjšinam, ki jim prepoveduje izvrševanje verskih obredov in verskega pouka v lastnem materinem jeziku; ki se poslužuje vseh sredstev za doseg tega cilja. Sv. oče je poudaril, da so voditelji centra napravnili to brez njega in proti njegovi volji. Bolj lapidarne obsodbe ni mogel izreči nad takimi in sličnimi akcijami katoličanov.

2. Fašisti in z njimi pripadniki katoliškega centra hočejo monopolizirati vzgojo mladine. Tak čut ne nasprotuje le naravnemu zakonu, ampak tudi božjemu. Naravni zakon nalaga staršem ne le dolžnost do ohranitve otrok pri življenju, ampak jim nalaga dolžnost do popolne vzgoje. Do vzgoje, ki bo napravila njihove otroke za vredne člane družbe in sposobne, da izvršijo svojo nalogo na zemlji in za posmrtno življenje. V te pravice se nima nihče pravico vtikati, niti državna oblast. Kajti naravna oblast je bila pred njo. Bolj jasno ni mogel sv. oče označiti težkega prestopka teh katoličanov, kakor z besedami: Ljubi otroci, stvari, o katerih vam govorimo, so pač žalostne, še žalostnejše pa je, da so jih katoličani odobravalni in aplavdirali.

II.

Kako to, da nastajajo razlike med katoliškimi organizacijami in sv. očetom kot poglavarjem Cerkev in vidnim namestnikom Kristusa? Glavni vzrok je v tem, ker so se oddaljili od bistva katoliškega nauka. Formalizem so vpeljali v svoje družbe in v svoje časopise, sok katoliške vere pa zametujejo. Katoliška vera je vera za dostojanstvo in svobodo človeka. Kot taka je bojevita in neustrahena. Če krši kakšna institucija ali družba naravne pravice človekove, če prestopa moralne zakone je v nasprotju z vero. Ko bi bili pripadniki katolištva prožeti z njegovimi idejami, ki so iskreno doživljali in brez pridržkov cilj in nalogo Cerkev, bi šli v boj z levjim ognjem, ko bi se pojavljali izrodki v družbi, ki morejo in morajo uničiti človeka, kakršnega je Bog ustvaril in postavil na zemljo, da mu služi. Resničnost! Kako bridka si! Vseposod zlata teleta. Zlata teleta, katerim kadijo v obliki kapitalizma, nacionalizma, imperalizma, militarizma. Temu zlatemu te-

letu postavljajo velike žrtvenike, okoli katerih rajajo izvoljeni v nepopisnih orgijah, ko polagajo na nje klavni dar. Ta dar je masa izžemanih, človeška čistost, človeška svoboda, človeška duša — ves človek.

Bridko, žalostno je to rajanje. Še bolj bridko je pa, da so med rajajočimi katoličani. Naj vedo. Enkrat sta darovala dva, Kajn in Abel. Dim Kajnovega ognja je šel po tleh, Ablovega v nebo.

Katoliška družba mora postati iskrena in dosledna. Naslednik sv. Petra ji mora biti svetilnik, sicer čaka nje in nas Kajnov del.

Naročnikom,

ki nam dolgujejo naročnino za februar in marec, smo priložili danes položnice. Prosimo, da nam vsak poleg zaostanka nakaže naročnino vsaj še za en, oziroma za dva meseca naprej. Skupno torej 15 dinarjev. Mnogo dela in stroškov pa nam prihrani, kdor nakaže naročnino za tri mesece naprej. Naročnikom pa, ki nam dolgujejo naročnino za več kot dva meseca nazaj, smo pa poslali opomine in položnice v kuvertah. Te še prav posebno prosimo, da nam nemudoma nakažejo na opominu nakazani znesek, da jim ne bo treba lista ustavititi. Uprava.

Tedenske novice.

Dr. A. Jeglič trideset let ljubljanski škof. 24. marca t. l. je bilo 30 let, ko je papež Leon XIII. postavil sarajevskega pomožnega škofa dr. A. Jegliča za škofa v Ljubljani. Dr. A. Jeglič se je kot pravi sin svojega naroda vseskozi zavedal svojega visokega poslanstva. Do ha tridesetih let pomeni delo v službi Boga in slovenskega naroda. Naš ljubljanski škof se je vedno, kakor za vse, z veliko vnemo zanimal tudi za naše delavske organizacije in sam osebno mnogo pripomogel k njihovu napredku. In tak je tudi še danes. Kajti zaveda se dobro, da je dušni blagor človeka le premnogokrat v najožji zvezi z njegovim gospodarskim položajem in od njega odvisen. — Vse krščansko delavstvo iskreno želi svojemu plemenitemu prijatelju in škofu še mnogo let srečnega življenja.

Ljubljanskim delavcem in nameščencem! Odbor ljubljanske skupine JSZ vabi vse one, ki doslej še niso organizirani, da vstopijo v našo skupino. Čas zahteva združitev proletariata, ročnega in duševnega; uspeh bo le, če korakata oba roko v roki in ne ločeno. In v Ljubljani gotovo ni manjša potreba po organizaciji kot na deželi. Zato vabljeni vsi, ki stojite še danes izven našega kroga, pa ne morete postati člani doslej posebej stoječih skupin, da se oglasite in organizirate v naši skupini. Novi člani se sprejemajo ves dan, predvsem pa vsak večer od 6. do 7. ure. Na svidenje! Odbor.

Naša gradbena zadruga. Občni zbor gradbene zadruge Delavski dom v Ljubljani se bo vršil v petek dne 30. t. m. ob pol 7 v konzumu na Kongresnem trgu 2.

Romanje na Trsat se vrši letos o Binkoštih t. j. v dneh od 26. do 28. maja. Izkaznica, ki stane 50 Din, daje pravico do polovične vožnje iz domače postaje do Sušaka (Trsata) in nazaj na vseh osebnih in brzovlakih od 24. do 31. maja, do polovične vožnje na vseh progah Jadranske plovitbe in do brezplačnega izleta po morju s posebno ladjo na otok Krk in nazaj. Polovična vožnja iz Maribora do Trsata in nazaj stane 138 Din, iz Ljubljane 117 Din 50 par, iz Novega mesta 89 Din 50 par, iz drugih krajev temu primerno več ali manj, kakor so pač bolj oddaljeni ali bližji. Udeleženci iz Štajerske se bodo vozili skozi Zidani most—Zagreb—Karlovac, ker je ta pot krajša kakor skozi Ljubljano. Prijaviti se je čimprej »Sveti vojski« v Ljubljani, Poljanski nasip 10. Brez odloga naj se pa prijavi posebno tisti, ki žele skozi Postojno (ogled jame itd.).

Oblast prevzela kmetijske posle. V ponedeljek je Oblastni odbor prevzel mlekarstvo šolo v Škofji Loki. V torek pa je odbor prevzel kmetijsko šolo na Grmu.

Napaden viničar. V nedeljo so pripeljali v mariborsko bolnico 21 letnega viničarja Antona Legata iz Frama, katerega so neznani zločinci na cesti napadli in ustrelili v glavo. Legatovo stanje je brezupno.

Smrtna nesreča. Na Ilovcu v Karlovcu je v opekarni z vagončkom prevažal opeko delavec Anton Gubec. Pri vožnji ni opazil, da vagonček ni zaprt z železnim pokrovom. Ko je bil vagonček v največjem diru, je pokrov odskočil in Gubca udaril tako po glavi, da je bil na mestu mrtvev.

Parni kotel je eksplodiral iz neznanih vzrokov v tovarni Westen v Celju. Pri eksploziji je bil težko prizadet delavec Andrej Zidanšek, ki je dobil težke poškodbe na rokah in lažje po obrazu. Prepeljali so ga v bolnišnico. Ugotovilo se je, da delavec ne zadene nobena krivda.

Konferenca srednjeevropskih železaren na Dunaju. Dne 20 t. m. se je vršila na Dunaju konferenca zastopnikov avstrijske, češkoslovaške in jugoslovanske železarske industrije; na konferenci so obravnavali tekoča vprašanja, zlasti kar se tiče jugoslovanskih tvornic. — Tovariši kovinarji, tu se tudi odloča o vaši usodi.

Velika nesreča z granato. V Gorici se je pred par dnevi pripetila težka nesreča z granato. Pri odvažanju vojnega materiala je nenadoma eksplodirala večja granata, ki je zažgala še dve drugi. Trije vozniki in konj so bili na mestu mrtvi.

Naša trgovska bilanca za leto 1927 je za 886 milijonov pasivna. V letu 1926 je bila aktivna za 186 milijonov. Bolgarska zunanja trgovina pa je aktivna za 180 milijonov levov.

Prva hrvatske štedionice ima na koncu leta 1927. 1 milijardo in 492 milijonov hranilnih vlog. Dobička so naredili 17.438.182% Din. Razdelili bodo 11% dividendo, upravni svet in ravnateljstvo pa bosta pobrala 911.671 Din 29 par tantijem.

Koliko so popili v Trbovljah. Preteklo leto se je izpilo v Trbovljah 180 tisoč litrov piva, 920.000 l vina, 24.000 l žganja in 14.500 l špirita. Za pivo se je

zapravilo 1.800.000 Din, za vino 11 milijonov 040 tisoč, za žganje 720.000, za špirit 725.000. Skupno torej 14.285.000 dinarjev. Koliko bi delavstvo lahko s tem denarjem naredilo.

Razno.

Socialne dajatve v Avstriji. Pri povprečnem tedenskem zaslužku 40 šilingov znaša prispevek za bolniško blagajno 5 šilingov 14 grošev, to je 12,85%, in prispevek za nezgodno zavarovanje 3%. Iz obveznih dopustov delavcev nastaja okoli 2-50% obremenitev mezde in iz obveznosti plačevanja mezde za prve dni obolenja 1% mezde. Za ostale nemeščence znaša prispevek na Dunaju 15-4%. Celokupna socialna obremenitev znaša približno 25% od mezd.

Socializacija gospodarstva v Rusiji stalno napreduje. Tekom lanskega leta se je skrčila privatna industrija za 8%. Samo v Moskvi so zaprli v prvem polletju 1927 1737 trgovskih podjetij. Nastopajo pa zadrage, ki jih je že preko 100.000. Pozadruženje gospodarstva je torej mogoče le v okviru socializma.

Na koncu leta 1927. je bilo v Pragi 10.781 motornih vozil. Mesečni prirastek je 500.

Indijci so pričeli bojkotirati angleško blago. Hočejo samoupravo Indije.

Vatikan bo najel dolarško posojilo poldrug milijon dolarjev, in sicer pri Bank of Chicago. Hoče zgraditi veliko novo stavbo za centralni zavod za misijonsko delovanje.

Za kratek čas.

Plava kri. Grof: »Prosim, po mojih žilah se pretaka plava kri.« — Zdravnik: »Če sodim po vašem nosu, nimam o tem nikakega dvoma.«

Telegram. Primož Telban, star mešetar in živinski prekupevalec, je šel na Hrvatsko vole kupovat in je iz Za-

greba telegrafiral svoji ženi: »Ker sedmi vlak ne jemlje s seboj volov, pridem šele jutri.«

Star rod. Angleškega lorda Saye je vprašal znanec, če je njegov rod že star. — »O, ja, že zelo star, moji pradedje so prišli na Angleško že z Viljemom Osvojiteljem.« (Ta je prišel tja leta 1066.) — »Moji pradedje so pa Viljema že čakali!« se odreže znanec.

Kako drugače. Sodnik: »Zakaj ste vlomili v trgovino, gospod Pohleven?« — Obtoženec: »Ha, kaj vi znate kako drugače v zaprto trgovino brez ključa.«

Pogum. »Ali veš, zakaj neki je Zalkar skočil v prepad?« — »Obupal je.« — »A tako? jaz sem si pa mislil: to je moral biti korajžen, da si je upal.«

V šoli. Učitelj: »Janezek, pojdi ven, bova nekaj računala. Reciva, da posodim tvojemu očetu tisoč dinarjev, s pogojem, da mi jih vsak mesec dvesto vrne. Koliko mi je čez tri mesece še dolžan?« — »Tisoč dinarjev.« — »Ni prav.« — »O, gospod učitelj, jaz svojega očeta dobro poznam.«

Neroden odgovor. »Ti, Lojze, pridi no danes k nam večerjat.« — »Ne morem, grem »Hamleta« gledat.« — »Ga pa s seboj pripelji!«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1357 Din, za 100 lir 300 Din, za 1 dolar 56.75 Din, za 100 francoskih frankov 223 Din, za 100 češkoslovaških kron 168 Din, za 100 šilingov 800 Din.

Krema HELGOLIN vsebuje največ maščobe in daje čevlju največji blesk. A. KNIFIC, ŠIŠKA.

Telefon št. 20 16.

Ustanovljena l. 1889.

Poštni ček 10.533.

Mestna hranilnica ljubljanska

(Gradska štedionica) Ljubljana Prešernova ulica

Stanje vložnega denarja nad 300 milijonov dinarjev.

Stanje vložnega denarja nad 1.200 milijonov kron.

sprejema vloge na hranilne knjižice kakor tudi na tekoči račun, in sicer proti najugodnejšemu obrestovanju. Hranilnica plačuje zlasti za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

Jamstvo za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa, je večje kot kjerkoli drugod, ker jamči zanje poleg lastnega hranilničnega premoženja še mesto Ljubljana z vsem premoženjem ter davčno močjo. Vprav radi tega nalagajo pri njej sodišča denar nedoletnih, župnijski uradi cerkveni in občine občinski denar.

Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je denar tu popolnoma varen.

Vsak zaveden somišljenik je član

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.

Vsaka varčna gospodinja kupuje vse pri svoji lastni zadrugi. --- Vsak dober računar more izračunati, da se kupi najceneje v našem konzumu.

Slavko Savinšek:

13

Milica, otrok bolesti.

Pripetilo se je zadnje dni Milici v pisarni, da se je zalotila z mislimi daleč nekje drugje, da je za čas pozabila delo pred seboj in kljub premišljevanju po vzroku ni mogla zatrdno vedeti, kje so se mudile njene misli. Stresnila je tedaj z lepo glavico, stisnila skupaj ustnice in se še z večjo silo vrgla v delo pred seboj. Ali vendar so ji zopet in zopet uhajale misli tja daleč nekam in ni vedela, kam. Celo to se je zgodilo, da je zalotil ravnatelj Milico v napaki.

»Milica, Milica, skoro bi dejal, da ste zaljubljeni!« ji je v rahlem smehu dejal in ji s prstom zažugal.

Milici je rdečica spreletela obraz in nogi sta se ji zašibili in ni vedela, kam bi bila pogledala. »Zadnje čase ste sploh nekam zamišljeni, gospodična,« je nadaljeval ravnatelj. »In pri mladih gospodičnih zamišljenost vedno pomeni ljubezen ali kaj podobnega.«

»Oprostite, gospod ravnatelj, bom zdaj bolj pazila,« je mogla samo Milica izjecljati v svojo obrambo. In je tudi sama pri sebi to trdno sklenila.

Le da je bilo to lahko sklenjeno, pa težko storjeno.

Kljub vsemu pa se je Milica še bolj ogibala ljudi, predvsem moških, in se še menila ni za pogled, ki jih je čutila včasih na sebi in za seboj. Celo svojih tovarišic se je ogibala, kakor bi se bala, da bi z naglo, nepremišljeno besedo mogla izdati le trohico svojega srca, ki ga niti sama ni razumela. Pač pa se je zgodilo čudo: Milica, ki se je bila že povsem udala v svojo usodo in se ni hotela niti malo meniti za zdravljenje svoje hibe, je naenkrat šla k zdravniku, da jo preišče in ji pove, če je možno ozdravljena.

»Gospodična, težko rečem da, težko ne. Morali bi povprašati kakega specialista, morda bi šli na kliniko. Upanja pa nikdar ne smete izgubiti, ker upanje je prvo, kar nam pomaga k zdravljenju,« ji

je govoril stari doktor. Zapisal ji je neka zdravila ter ji naročil, naj čez toliko in toliko časa zopet pride.

Milica se je natančno držala zdravnikovih navodil, a je kmalu uvidela, da ji zdravila ne pomagajo. Še bolj jo je to potrla in še bolj se je zakrknila sama vase.

Mati Ravnica so včasih v začudenju nad Miličinim vedenjem vpraševali, kaj ji je, ali navadno so dobili odgovor: »Nič mi ni!«

Oče niso vprašali, a zato so njihove oči z večjo skrbjo begale za hčerjo, kadar ni nikdo pazil nanje. Milica pa je čutila te očetove skrbne poglede in so boleli v srce bolj od zavesti pohabljenosti, bolj od vseh drugih pogledov zunaj in doma. Vedela je, da gleda iz njih sama skrb za njeno srečo, sama bojazan za njeno prihodnost. Da bi umirila to živo skrb, ki je gorela iz atovih oči, da bi v dobro očetovo srce prinesla miru in utehe, se je Milica vpričo očeta delala veselo, se silila v šalo in smeh, in na vse načine skrivala svojo bolest in hrepenenje. Mislila je, da bo očeta preverila o svoji zadovoljnosti, a ni mislila, da so očetu več povedale njene oči, kakor smeh na ustnicah, več izdalo komaj vidno trepetanje in podhrtevanje obraza, kakor vesela govorica in prisiljena pesem.

Oče Ravnik je videl vedno bolj, da gre z Milico nekam, čemur on ne ve ne cilja ne konca. Bistro oko mu je povedalo, da je Milica v nevarnosti, ne le v duševni, ampak tudi telesni. Bledica v obrazu je pravila o zavratni bolezni, ki je zasedla kremplje v Miličine prsi, tihi kašelj je glasno kričal o delavski bolezni jetiki. A to še ni bilo vse, še večjo skrb so mu delali napadi, ki si jih ni znal takoj razložiti, a jih je razumel, ko je slučajno prijel Milico v zapestje. Čutil je neredno utripanje srca in je doumel: srčna napaka! Zato je skušal sicer tihi in mirni oče vplivati na Milico, da gre večkrat v družbo, je sam v sebi premagal odpornost proti ljudem in glasni ter hrupni besedi. Z njo je pričel hoditi na sprehode in večkrat jo je na lep način prisilil, da je šla z njim na zabavo, v veselo družbo, da se tam porazgovori in po možnosti povesele...

Zopet je neke poletne nedelje solnce tako mikavno vabilo iz zidovja ven v naravo, v cvetoči in zeleneči ter v solnčni luči vriskajoči svet. A Milica je bila zopet tako otožna, tako zamišljena; oči so ji od sobote večera, ko je prišla od mlade matere iz pritličja, blodile daleč nekje, proč od domačih, v nekih daljnih sanjah. Očeta Ravnika so skelele te zamišljene, v daljo nekam uprte oči. Premišljal je, kaj bi naredil, da bi jih pritegnil nazaj. Pa se je domislil, da je danes v večji vasi izven mesta veselica; brž je stopil k Milici in jo vprašal po kosilu, če jo kaj mika iti z njim tja in tja. Z vlakom bi šla, je dejal, da se Milica ne bi preveč utrudila z dolgo hojo.

»Ali greš rad, ata?« ga je vprašala Milica.

Oče je vedel, kam meri vprašanje in se je brž izognil:

»Saj veš, Milica, da se mi tako prileže po tedenskem delu malo venkaj v naravo in med vesele ljudi! Vidim vsaj druge obraze.«

Čeprav mu ni bilo prav nič mari drugih ljudi in veselice, pa mu je bilo Milice mari in njenih otožnih oči. Žato je dejal tako. In Milica je odgovorila očetu na ljubo:

»Pa pojdiva, oče, saj sem tudi jaz prav za prav potrebna malo razvedrila.«

Res sta šla. S popoldanskim vlakom sta se odpeljala iz mesta in izstopila na prvi postaji. Bilo je treba iti še kake pol ure peš do krčme, kjer so se veselili tisto popoldne. Pot je peljala med travniki in poljem. Milici je kar nekam utihnilo v srcu, ko je šla vstric očeta po poljski poti; v oči ji je kanilo nekaj te vriskajoče luči, od zelenih trav in pisanega cvetja se je odlilo nekaj cvetočega vanjo. Kakor bi bila dahnila rodeča zemlja svojega blagoslova vanjo, se je Milica pričela spotoma ogrevati, ogovarjati očeta in se zanimati za okolico. Tihi, mirni oče se je razživel, ko je opazil drugo svetlobo v hčerkinih očeh, ko je videl mladost, ki se je zasmejala iz Miličinih kretenj in prebelega obraza. Pojasnjeval je Milici, delavskemu otroku, kako se pravi temu in onemu žitu, tej in drugi cvetici; kako kmet dela in živi, kako seje in žanje. Milici je bil to nov svet, poznan bolj samo iz ugibanja in sklopanja, kakor iz gledanja in pripovedovanja.